

Natur- og landskabsplan

HERFØLGE BJERGBY

NOVEMBER 2025

schönherr

Den eksisterende markvej gennem området Herfølge Bjergby med mosen og Hestehave Skov i baggrunden. Foto: Line Stybe Vestergaard

OVERSIGT

Indholdsfortegnelse

Intro	4
Naturen og landskabet historisk og i dag	6
Visionen	
- De ti bud for fælleden	8
Naturkvaliteter	
- Samlet	10
- Delområder	11
Grebet	
- Landskabsanalyse	18
- Fælleden	20
- Fælledplanen i 1:4000	21
- Den blå plan	23
- Identitetsskabende principper	24
Jordhåndteringsstrategi	
- Overslagsberegning	26
- Mulighedskatalog for genanvendelse af jord	27

TERRÆNFORSKELLE

LANGE KIG

BEBØELSE
TÆT PÅ NATUR

BYGGEFELTER
MØDER VAND
OG LAND

BEVÆGELSE
OG VAND

DET ÅBNE LANDOMRÅDE TIL DYR
OG Mennesker

HVAD ER EN FÆLLED I BJERGBY?
Byens fælles ressource

Oprindeligt betyder fælled et fælles græsningsareal, som hører til landsbyfællesskabet. Ordet stammer fra gammel dansk: *fæ* = kvæg og *lath* = landområde

I Bjergbyen vil terrænet og variation være en stor del af oplevelsen af fælleden.

Natur og Landskabsplan for Herfølge Bjergby

INTRO

Natur- og landskabsplanen skal sikre helhedsgrebet i udviklingen af Herfølge og et samlet landskabsgreb for den 16 ha store fælled i den nye, visionære bydel Herfølge Bjergby. Den samlede Natur- og Landskabsplan indeholder retningslinjer og designprincipper for naturudvikling, jordhåndteringsstrategi, urbane sammenhænge, bevægelser og stiruter. Planen tydeliggør de kvaliteter, der skal sikres, bevares og styrkes i udviklingen af Bjergbyen. Natur- og Landskabsplanen danner rammen. Fælleden skal udvikles med udgangspunkt i de lokale natur- og landskabsforhold - hvordan og hvad der i øvrigt skal være en del af fælleden som fx opholdsmuligheder, kultur, kunst, leg og bevægelse skal bestemmes og udvikles fælles med kommende beboere, lokale og andre interesserede. Her er et helt særligt potentiale for at højne naturkvaliteten og biodiversiteten i området qua stedets placering med tre skove, en mose og en række vandhuller i meget nær kontekst.

Natur- og landskabsplanen bygger på feltobservationer, kortlægning via Dataforsyningen og GIS-data, naturkortlægningen af området udarbejdet af Sweco samt input fra Køge Kommunes planafdeling.

BAGGRUND

Historisk og landskabelig sammenhæng

I efteråret 2024, forud for udviklingen af Herfølge Bjergby, har Museum Sydøstdanmark foretaget en arkæologisk undersøgelse af store dele af området. I den forbindelse har man gjort væsentlige fund, der efterfølgende er indstillet til videre udgravning, da fundene kan bidrage med ny viden om flere temaer og tidspunkter i Danmarkshistorien. Perspektiverne er flere, og da udgravningerne endnu pågår, kan det være svært at lave en endelig strategi for områdets særlige kulturhistoriske fortællinger. Ikke desto mindre findes et stort potentiale i at forbinde lokalt friluftsliv med nye naturværdier, og fortællinger fra fortiden igennem en ny bydel.

Udover de arkæologiske undersøgelser af en fjern fortid, knytter der sig også flere kulturhistoriske fortællinger til områdets mere nære fortid, der også er væsentlige for områdets dannelse, udseende og identitet. Fx er det nedlagte teglværk og de ressourceudvindinger, der er foretaget i området, og har ændret landskabets form markant, en væsentlig kulturhistorisk fortælling, der kan iscenesætte nogle af fortidens fortællinger i et nært perspektiv.

Allerede nu er formidling ved åbne udgravninger at betragte som en art "kulturel byggemodning", der kan løbe parallelt med en evt. grøn byggemodning. Fx har Dansk Vandrelaug i samarbejde med Museum Sydøstdanmark arrangeret en fælles tur til udgravningen. Den nysgerrighed, der knytter sig til fortiden, er potentielt en aktiv kraft i den fremtidige bydel. Derfor er de lokalhistoriske fortællinger også oplagt i inddragelsesprojekt, der kan tilføje områdets nyeste historier til landskabet, og samtidig forankre den nye bydel i historien.

De arkæologiske undersøgelser ved Herfølge Bjergby har vist omfattende menneskelig aktivitet allerede i den tidlige del af Bondestenalderen (begynder 3950 f.v.t.). Der var produktion af slebne økser og redskaber af flint samt velbrændt ornamenteret keramik. Genstandene er fundet i kulturlag blandt andet i et muligt forsænket gulvlag i et neolitisk hus. Der er færre, spredte fund herunder en urnegrav og rester af enkelte huse fra bronzealderen og ældre jernalder. Fra yngre romersk/ældre germansk jernalder er imidlertid fremkommet en del langhuse samt affaldsgruber og brønde. De folk der boede i husene er formentlig også dem, der anlagde de ca. 200 kogegruber. Kogegruberne har været anvendt til en eller anden form for produktion.

Direktør Johannes Kramer Nielsen

Lervarefabriken

Der graves i Påskebjerget for indvinding af grus. Herfølge St. ses i baggrunden

Herfølge Station set fra Paaskebjerget.

Fællesskab på Hegnetslund

Fællesskab på Hegnetslund

Arbejdende keramik

Arbejdende keramik

Teglværket Hegnetslund

ISTIDEN

Geologisk dannelse

Påskebjerg er en del af en istidsås fra Åshøj til Herfølge.

- Postglaciale ferskvandsaflejringer. Udgravningerne viser, at der har været en stor sø/mose
- Åsen er et højdedrag af smeltevandsaflejringer fra udgangen af sidste istid.

1860

Planer om råstofindvinding

Plan om indvinding af grus ved at grave i den sydlige del af Påskebjerg

1861

Bjerg til grusgrav

Der graves i Påskebjerg for indvinding af grus

1892

Området Hegneshund

Aftegning af lergrav, sidenhen mose. Herfølge by udvikles

2023

Landskabet i dag

Morænelandskab med bibeholdt Påskebjerg og mose

*Jorden under Herfølge Bjergby gemmer på hemmeligheder.
Hemmeligheder om liv levet længe før, markerne er rullet ud over det bakkede landskab.*

VISIONEN

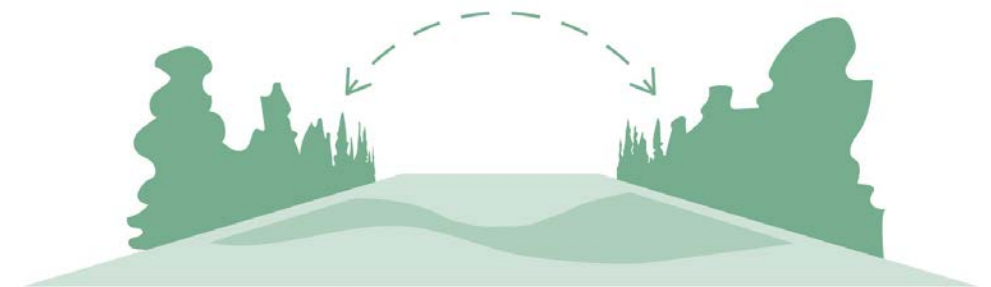
Fælleden som hjertet i landsbyfællesskabet

Fælleden skal - med afsæt i eksisterende naturpotentialer - håndtere områdets regnvand, indeholde flows for blød trafik, forbindelse til stationen og rekreative tilbud i udviklingsområdet. Bjergbyen bliver et nyt lokalsamfund for alle, der værdsætter fællesskabet og en bæredygtig hverdag i naturskønne omgivelser.

For at løfte de opstillede visioner for området, er der udført en landskabsanalyse af området med fokus på terræn, hydrologi, geologi, arkæologi, lokale fortællinger, fredninger og øvrige natur- og biodiversitetskvaliteter. Konklusionerne fra analysen sammenholdt med helhedsplanen for Herfølge Bjergby fra 2023 viser et behov for at omdisponere en smule på byggefelternes placering for at imødekomme hensyn til regnvandshåndtering på terræn, den geologiske fortælling, der iscenesætter Påskebjerget samt tilgodeser oplevelsen af den samlede fælled.

1.
Påskebjerget som bydelens kerne

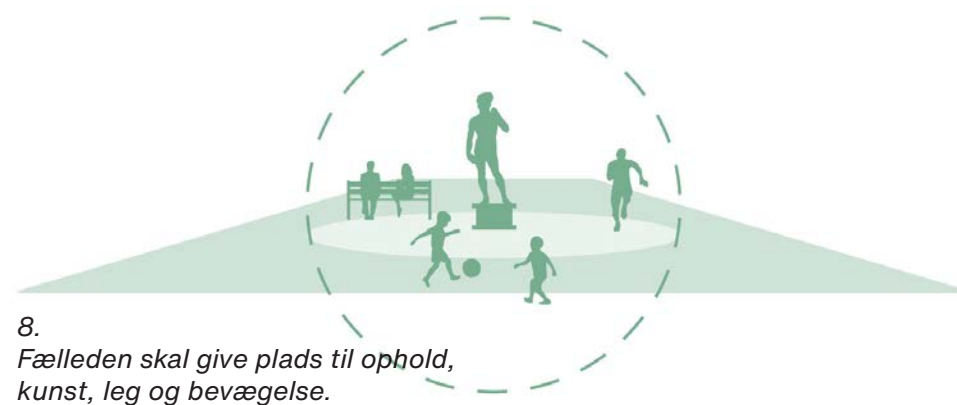
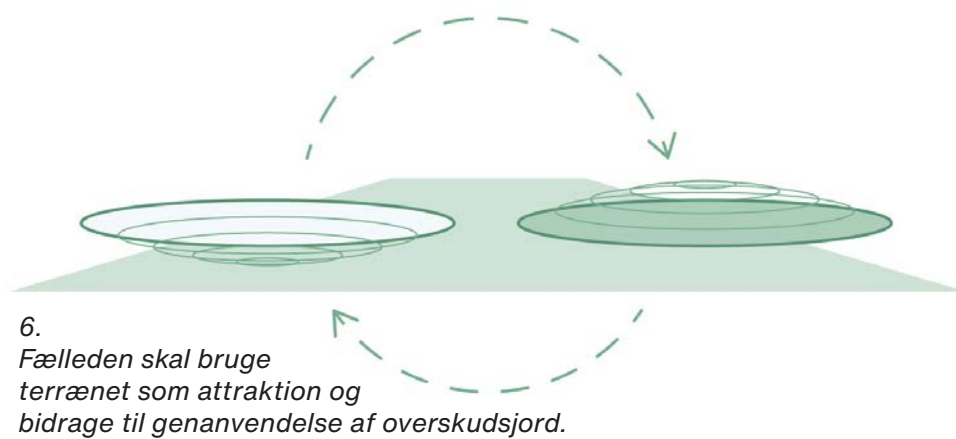
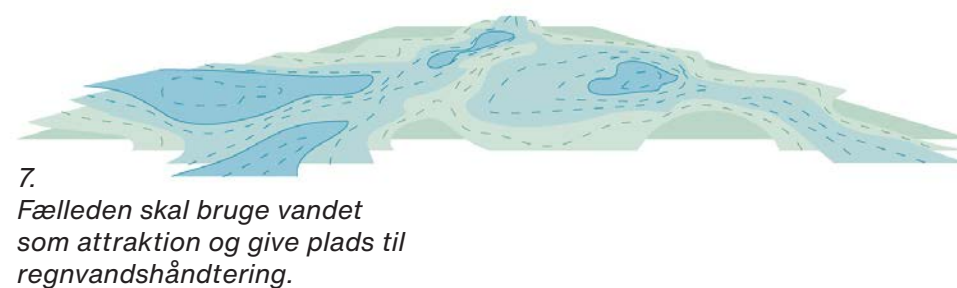
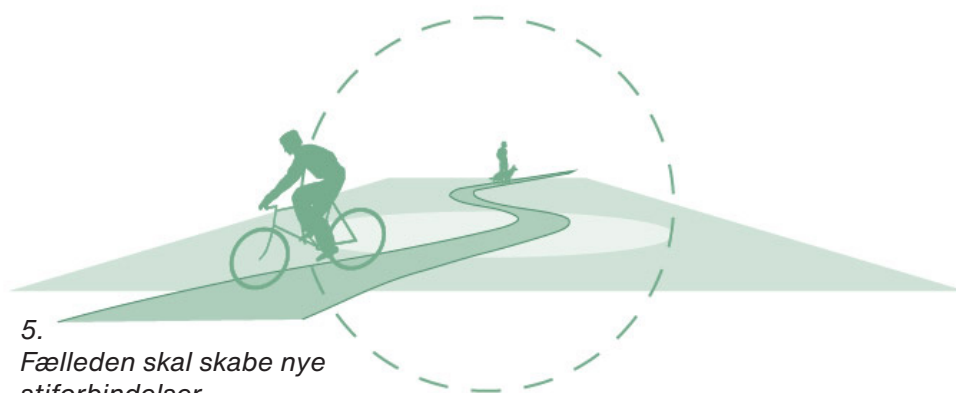
3.
Fælleden skal skabe nye grønne forbindelser i Herfølge.

2.
Fælleden skal være offentlig tilgængelig og binde ny og eksisterende by sammen.

4.
Fælleden skal udgøre 30% af Herfølge Bjergby og give plads til eksisterende og ny natur.

EKSISTERENDE FORHOLD

Naturkvaliteter

Grundlæggende er området karakteriseret af et fladt, svagt bølgende terræn, der i dag har en høj grad af opdyrkning. Derfor står beplantninger frem, og de levende hegn trækker skarpe linjer gennem kulturlandskabet. Hegnene skaber store, definerede rum, og kendetegner særligt området omkring friskolen, hvor der er engarealer og dyrehold mellem hegnene. I området mod øst er landskabet meget åbent, og de lange kig over terrænet understøttes og er særligt for området.

Omdrejningspunktet for landskabet synes at være det 20 m høje Påskebjerget og dets gamle træer, hvis kroner når op i 40 m over det øvrige terræn. De øvrige nærliggende skove, Hegnetslund mod øst og Hestehaven mod vest, er begge plantageplantninger med tæt kronedække og indlagte drængrøfter i skovbunden.

1. ankomst fra Søllerupvej ad Bjergvej

3. linjer af plantninger

foto 1-5, 9-10: Celina Dahl
foto 6-8: Naturkortlægning i Bjergby, sweco

2. stort himmelrum

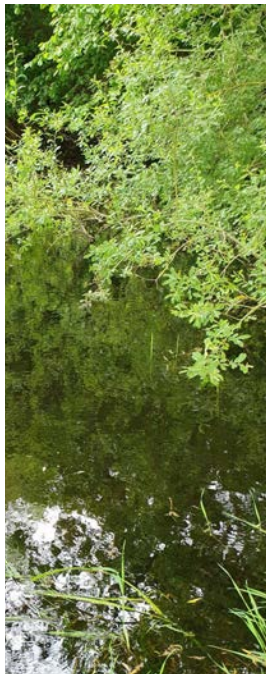
4. åbne, definerede rum

5. eng

6. mose

7. sø

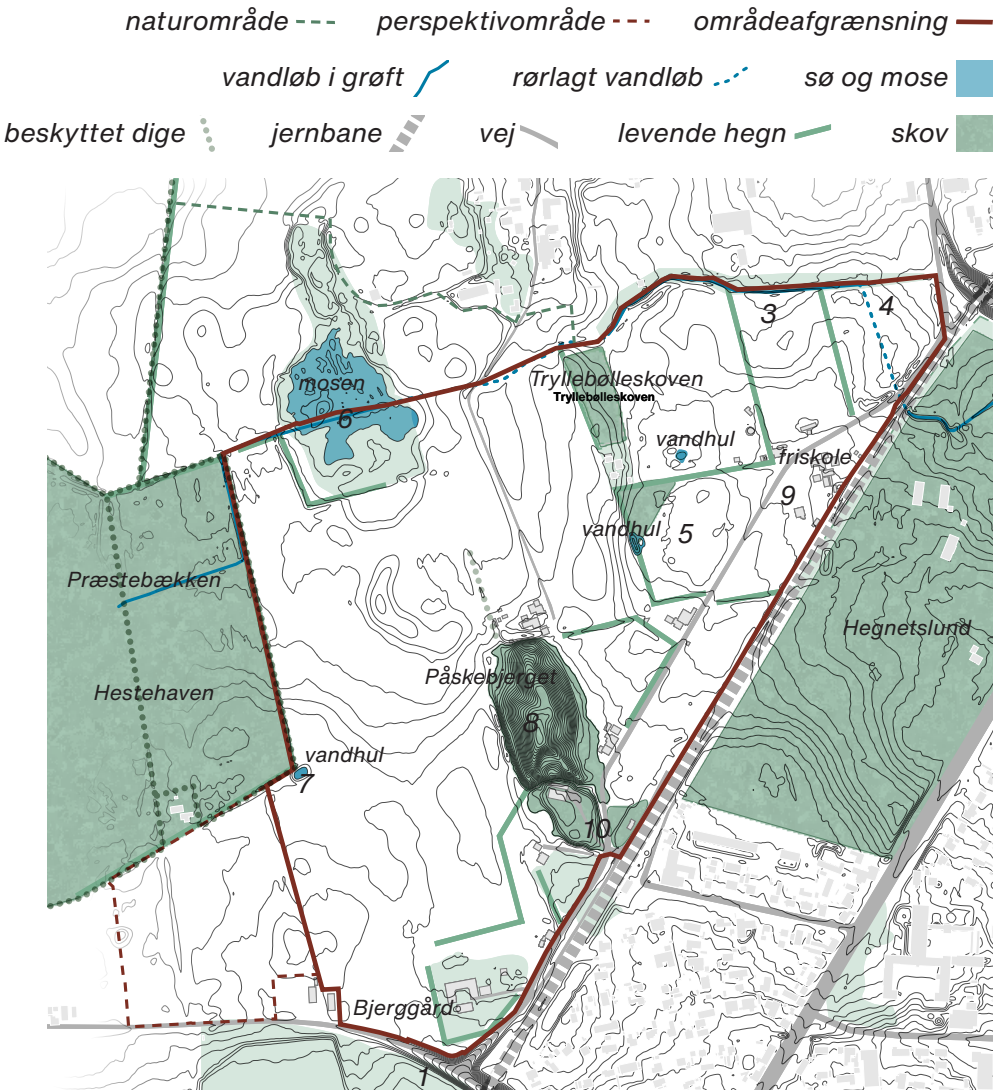
8. gamle træer på Påskebjerget

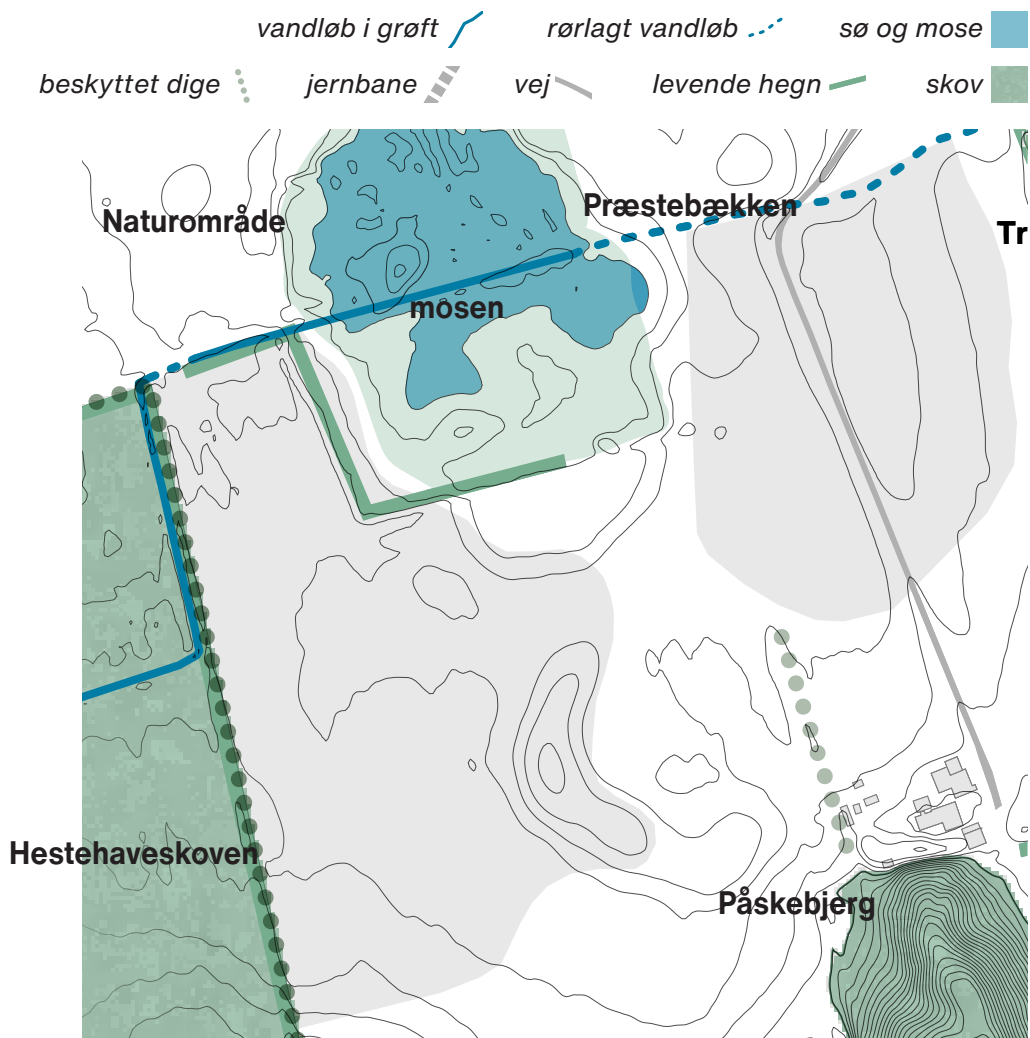
9. kreaturer

10. Bjegvej med Påskebjerget til højre og Herfølge St til venstre

kortlægning af eksisterende naturkvaliteter i udviklingsområdet for Herfølge Bjergby

Skovkvarteret

Rumlig og æstetisk værdi

Naturværdi

Kvarteret ligger afgrænset af mosen, Hestehaveskoven og Tryllebølleskoven og med Påskebjerg mod sydøst. Terrænet falder fra syd mod nord i den centrale del af området med en lavning og mod nord, der strækker sig ned mod Påskebjerg. Skovkvarteret er opdelt i to byggefelter for at fremme den potentielle faunakorridor netop her fra mosen til Påskebjerg. Hestehaveskovens skarpe skovbryn og høje træer afgrænser området mod vest og forbinder Bjergbyen med et langt større skovbælte og rekreativt stinetværk. I udkanten af skovbrynet løber et langt beskyttet dige langs en stor del af Hestehaveskovens afgrænsning, og resterne af et mindre beskyttet dige strækker sig fra den nordlige ende af Påskebjerg.

Mosen skråner ned mod en grøft, som løber tværs igennem den og deler den i to naturtyper. Den lysåbne del er naturtypen rigkær, som er mere tør og domineret af blomstrende urter og græsser. Kystarten strandkogleaks tyder på påvirkning fra omgivelserne med afvanding fra veje, hvor der saltes. Agertidsel på arealet indikerer, at mosen er meget tør. Den våde del på modsatte side af grøften ligger uden for områdeafgrænsningen og er en del af naturområdet mod nord.

Rumlig og æstetisk værdi

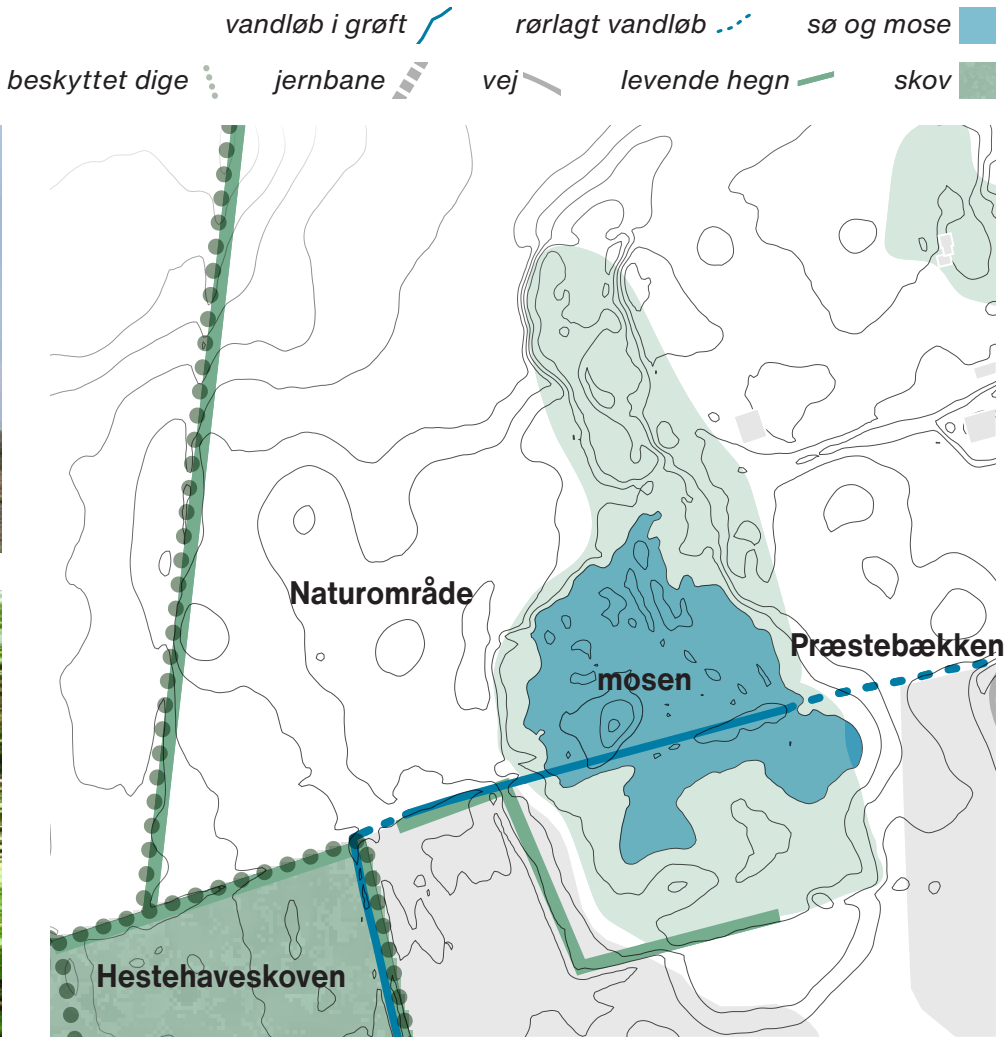
Naturværdi

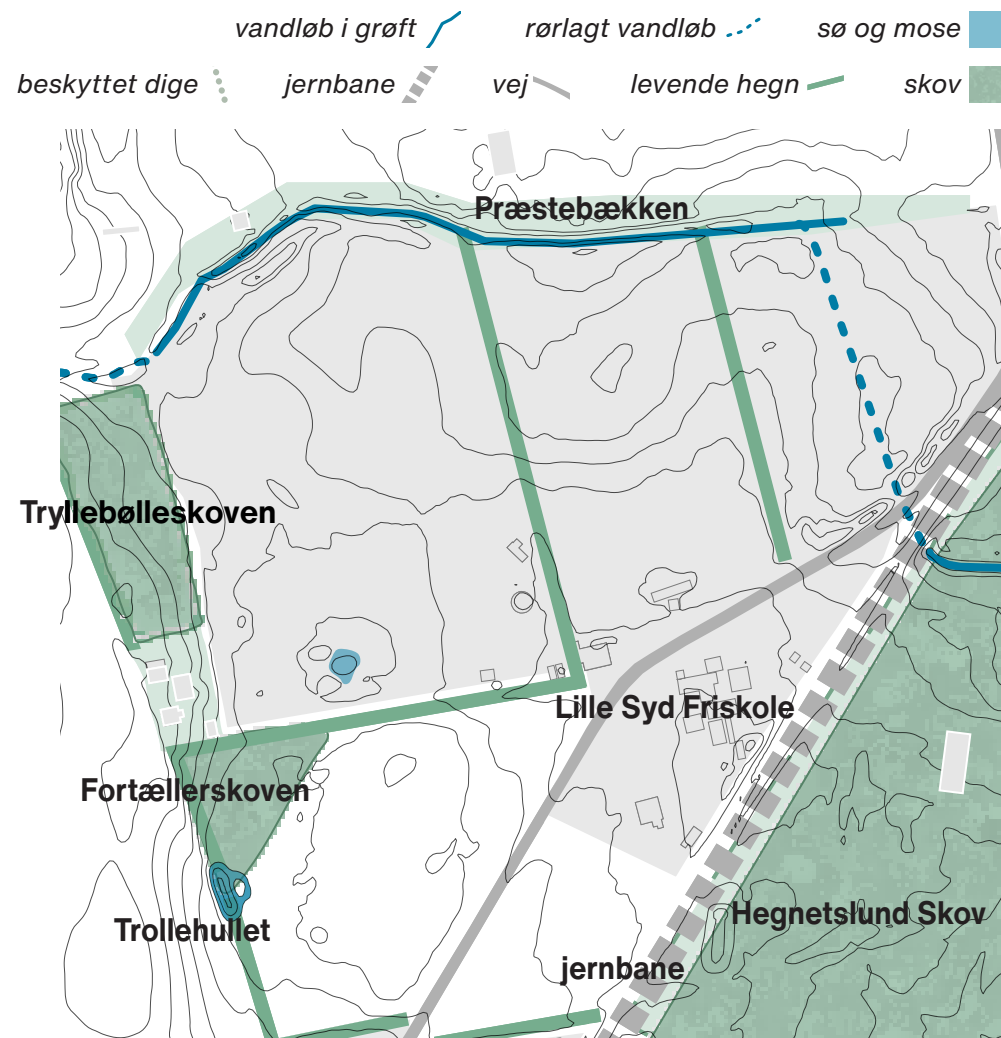
Den del af mosen, der ligger nord for grøften og derfor inden for naturområdet mod nord, er en aske- og ellesump, hvilket er den naturtype som opstår, når et rigkær springer i skov. Der blev fundet haletudser af den fredede butsnudet frø i et vandhul i den skovdækkede del.

Området vest for mosen og nord for områdeafgrænsningen er i dag dyrket som landbrugsjord, men det er lavtliggende og vandlidende ved ekstremregn. Det lave terræn ligger i et afgrænset naturrum, dannet af mosens aske- og elleskov, af Hestehaveskoven samt af et levendehegn i matrikelgrænsen mod vest. I skel løber også et langt beskyttet dige, der er forbundet til det sammenhængende dige omkring Hestehaveskoven.

Området har potentiale for udvikling til naturområde med plads til terrænbearbejdning både ved tilførsel af overskudsjord fra byggemodningen og ved fjernelse af topjord. Området skal kunne rumme vandopsamling og sikre en nænsom naturgenopretning af mosen eller bevaring af dens tilstand og afgræsning af området. Det skal undersøges, om sløjfning af drænen kan forbedre tilstanden uden at skabe udfordringer andetsteds. Der skal gøre en indsats for at sænke jordens næringsstofindhold og ikke skabe randpåvirkning fra markdriften. Med plads til naturens udvikling i egen proces kan der udvikles en naturlig og sammenhængende overgang mellem skoven Hestehaveskov og Bjergbyens fælled og give plads til mange arter, der trives i overgangen mellem skov og lysåben natur.

Naturområdet

Lille Syd

Området Lille Syd er inddelt i skarpt definerede landskabsrum, tegnet op af levende hegn, af Tryllebølleskoven mod øst og af jernbanen og Hegnetslund Skov mod vest. Bag jernbanen ses et blte af særligt høje bøge- og egtræer langs jernbanen, der anslås lidt ældre end 70 år. Tryllebølleskoven består af rækker af store rødgran, der står meget tæt, med et hegn af rønnebær mod vest. Tilstanden på Tryllebølleskoven er ikke god og træer er begyndt at vælte. Fortællerskoven og Trollehullet bruges især af Lille Syd Friskole og danner derfor base for flere finurlige, lokale historier.

Et lille vandhul i en lavning nær Fortællerskoven og Tryllebølleskoven i det sydvestlige hjørne af byggefeltet huser grøn frø. En bestand af den grønne frø er også observeret i et vandhul nær Teglværksvej lige nord for området, hvor det desuden oplyses fra ejer, at der har været en lille vandsalamander. Der er potentiale for at skabe et sammenhængende grønt område langs højderyggen mod vest fra Tryllebølleskoven, over det eksisterende vandhul og til Fortællerskoven og Trollehullet.

I skel mod nord løber den åbne del af Præstebækken i en grøft, der ikke vurderes at have potentiale til naturgenopretning, men det langsliggende hegn med flerstammede asketræer, frugtræer og bærbuske fungerer sandsynligvis som en vigtig grøn struktur.

Rumlig og æstetisk værdi

Naturværdi

Rumlig og æstetisk værdi

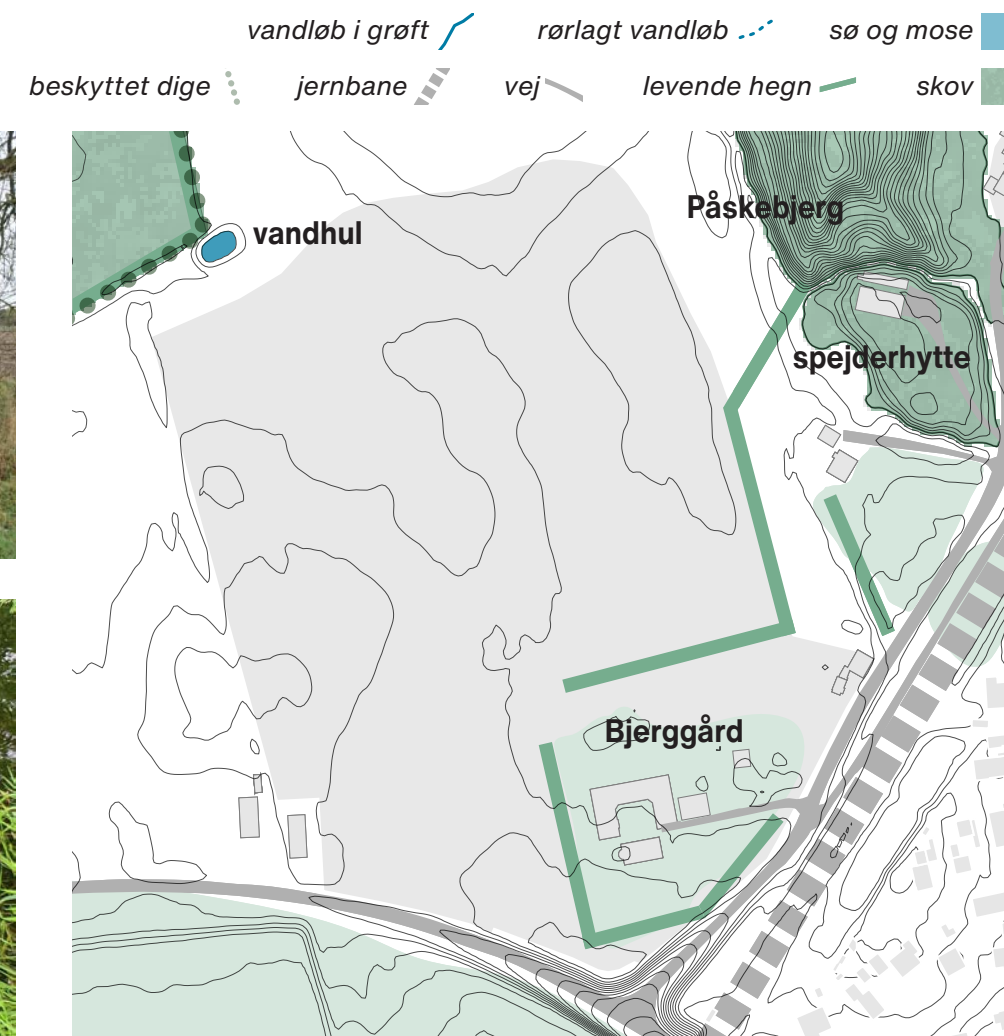

Naturværdi

Bjerggårdskvarteret ligger afgrænset af Påskebjerg og mod nordvest ligger Hestehaveskoven. Området er syd fra afgrænset af veje og jernbane. Terrænet er utrolig flat her og Påskebjerg er meget markant markør herfra. Terrænet er lavest i den sydlige del, for der er en lavning i hjørnet dannet af vejen. Desuden er der en lavning af større udstrækning mod vest, der er vandlidende ved ekstremregn. Mod nordvest ligger et klarvandet §3-vandhul, omgivet af store træer, der skal tages særlig hensyn til i udviklingen. Haven syd for den eksisterende gård har ligeledes en række store gamle træer, der bør respekteres i udviklingen af kvarteret.

Læhegnet, der omgiver gården midt i kvarteret, har lav naturværdi og udvasker oplevelsen af Påskebjerg som karakteristisk volumen i landskabet, når man kommer fra sydvest, hvor der ellers er bedst mulighed for at opleve det særlige terræntræk. Desuden skærmer hegnet det lave areal ved den kommende tunnel mod stationen under jernbanen, hvor der kan være brug for at få øjne på området.

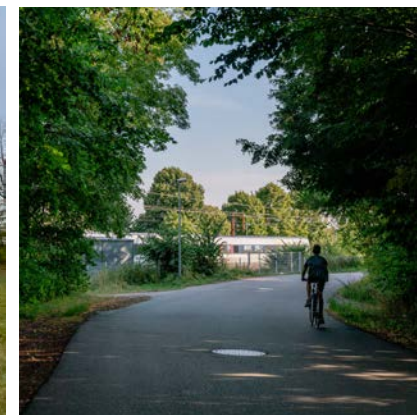

Bjerggårdskvarteret

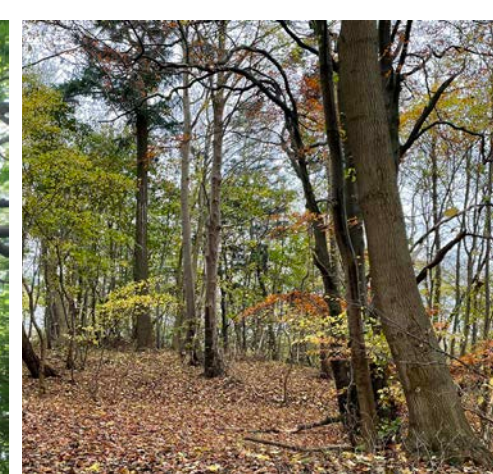
flagermustræ ● vandløb i grøft / rørlagt vandløb ... sø og mose
beskyttet dige ... jernbane / vej / levende hegn skov

Rumlig og æstetisk værdi

Naturværdi

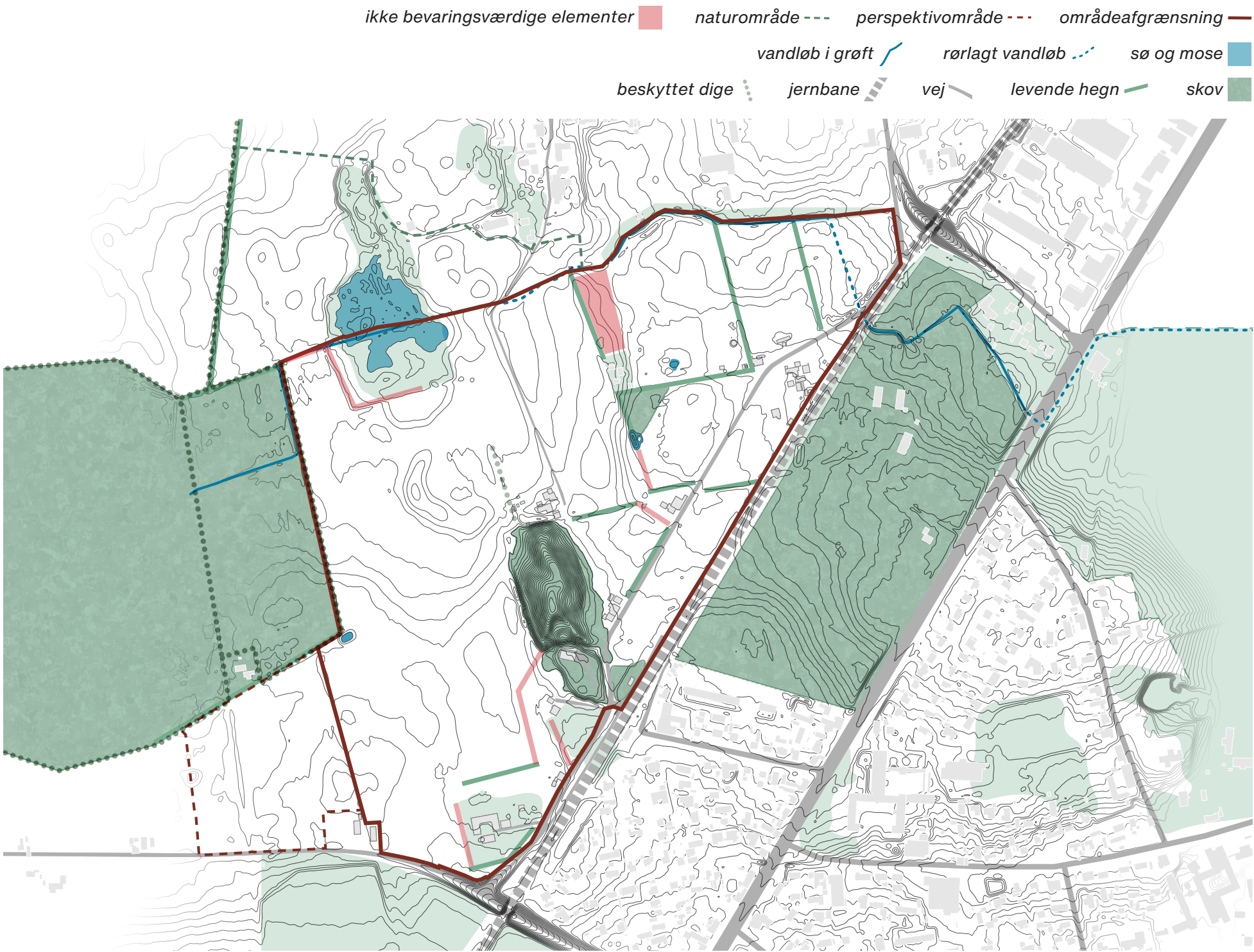
Frøgrunden

Frøgrunden ligger i tilknytning til Påskebjerg, der er hjemsted for en heterogen, lysåben skov på relativt tør bund. Her findes mange større træer og en markant artsvariation, hvor det varierende lysindfald og skiftende jordfugtighed giver gode betingelser for en mangfoldig urteflora. Flere af de observerede urter indikerer, at der er tale om gammel skov, og samlet set har Påskebjerg et stort natur- og biodiversitetspotentiale. En række træer er udpeget som potentielle flagermustræer, og spejderhytten i området er bekræftet rastelokalitet. Der er registreret både dværgflagermus og brunflagermus, hvilket understreger områdets betydning som levested for beskyttede arter.

Mod nord afgrænses Frøgrunden af hegn med store, gamle egetræer, som sammen med Påskebjerg og Hegnetslund Skov danner en markant og defineret rumlighed i landskabet. Det eksisterende hegn, der løber langs Bjergvej, har potentiale for at kunne bevares som allétræer langs vejen, der vil blive bygade i byggefeltet.

NATURANALYSE

Bevaringsværdige elementer

DEN STØRRE SAMMENHÆNG

En ny samlende struktur

skov

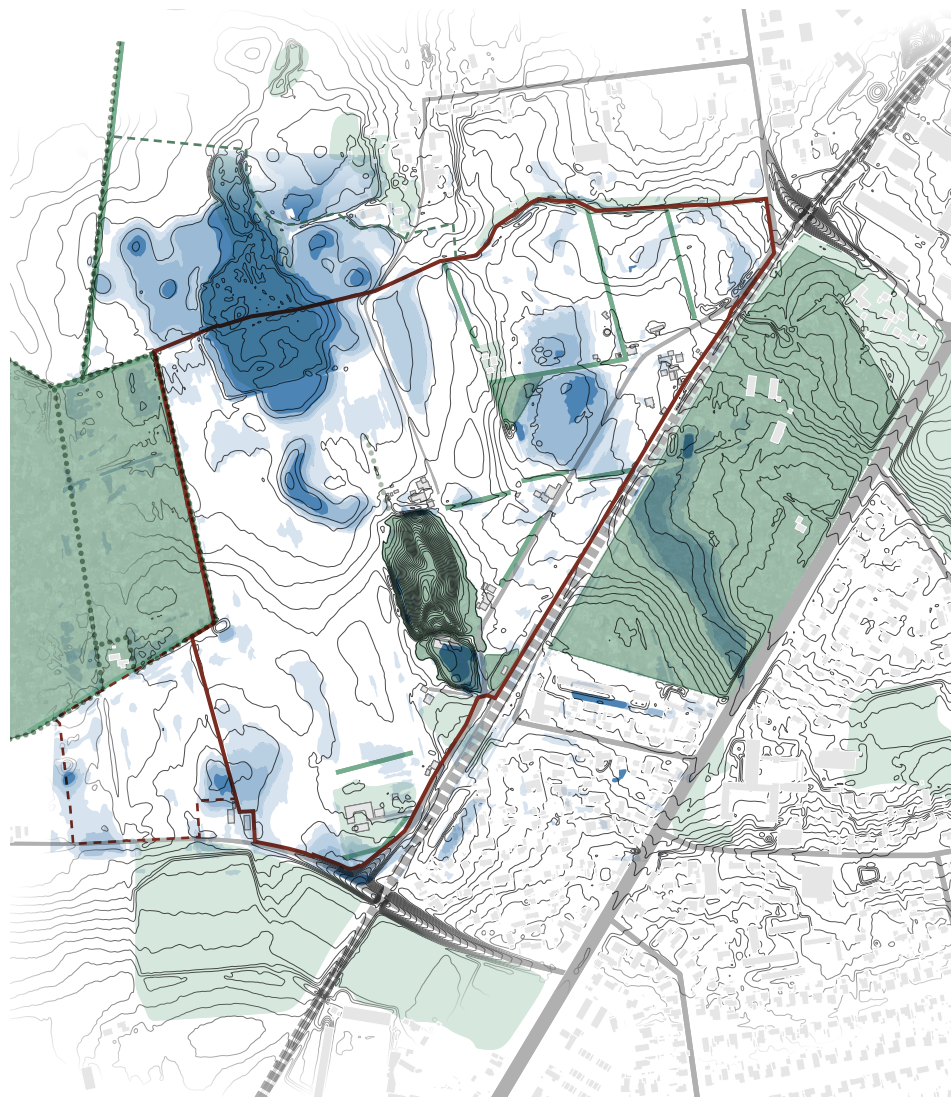
grøn korridor

DISPONERING AF BYGGEFELTER

En ny samlende struktur

Bevaringsværdige grønne strukturer og vand i terræn ved ekstremregn

Byggefelter bør holdes ude af de mørkeblå områder, mens der kan terrænreguleres en smule i de lyseblå områder for at sikre kommende bebyggelse

Fælleden som hjerte

Fælleden skal samle de karakteristiske landskabstræk Påskebjerg og den postglaciale højderyg samt mosen, og den skal skabe en samlet grøn korridor mellem Hegnetslund Skov, Påskebjerg og Hestehaveskoven

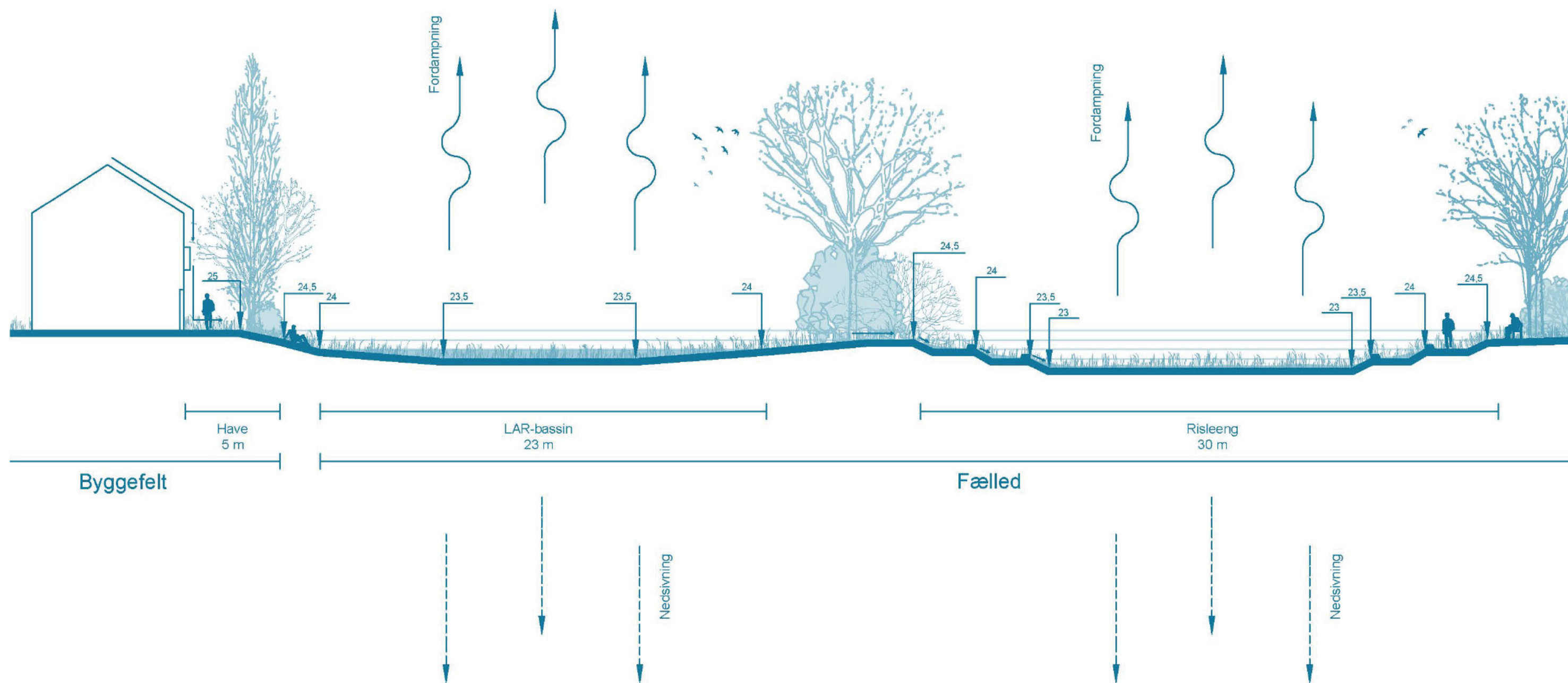
Lange kig over fælleden bør bevares og ikke brydes af bebyggelse

Heraf dannes følgende byggefelter:
A) 75.450 m², B) 28.060 m², C) 73.120 m², D) 40.890 m², E) 25.040 m²
i alt 242.550 m²

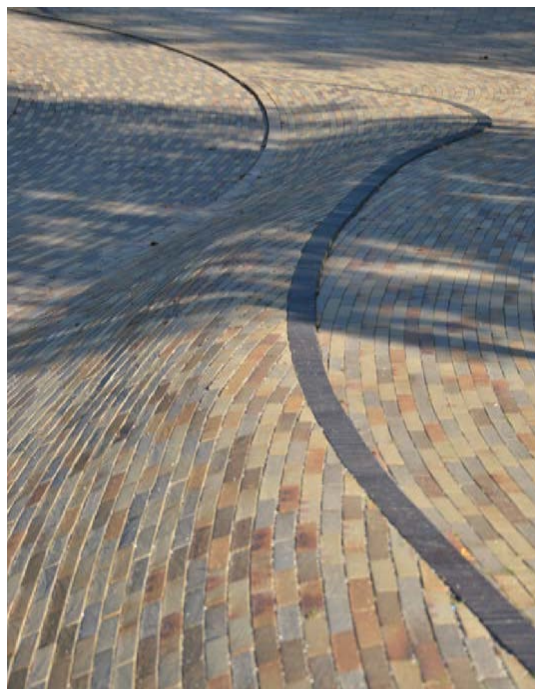
VANDET
Brinkerne som sted

VISIONEN Identitet

Fælleden er Bjergbyens hjerte og skal bidrage til den samlede identitet for området. Særligt for området er fortællingen om ressourcelandskabet, hvor man i et omfattende landskabsindgreb har indvundet en stor del af Påskebjergets kerne af grus, mens mosen er opstået som lergrav, der har forsynet det lokale teglværk Hegnetslund. Både mosen og Påskebjerget trækker tråde tilbage til udgangen af seneste istid, hvor Påskebjerget har udgjort en lille del af en længere ås, og der ved mosen har været en større aflejring af ferskvand. Disse to elementer er derfor særligt identitetsgivende for fælleden, og belægnings- belysnings- og beplantningsprincipper skal fremme den fortælling.

Belægning

Historien med teglværket bæres videre i en tydelig brug af tegl. Det er et materiale, der kan varieres i udtryk fra styret og mere urbant som klinkebelægning; kontrolleret men ubearbejdet som stampede lerstier; og groft og naturligt i udtrykket som knust tegl. Dette giver muligheder for bæredygtig materialebrug, hvor den lerholdige, lokale overskudsjord kan indgå i stampede lerstier, og genbrugs- og affaldstegl kan anvendes enten som hele sten eller knust tegl.

Belysning

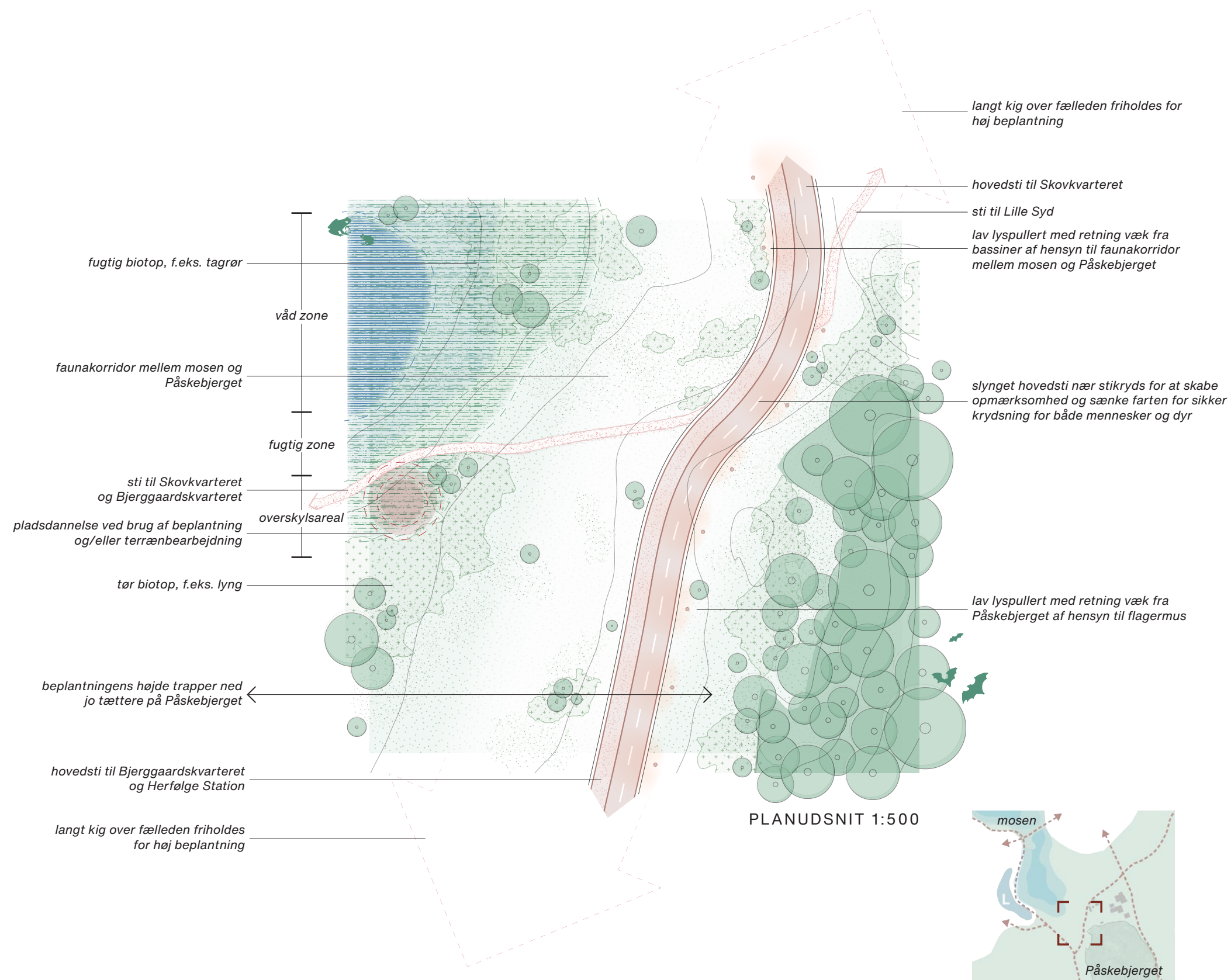
Belysningen skal understøtte tryk færdsel, men samtidig skal det prioriteres at bevare den mørke nattehimmel, der giver både oplevelses- og naturkvalitet til området. Lys skal derfor generelt begrænses til lavt, orienteringsgivende lys som pullerter og lysknopper ved forbindelser, og hvor fælledens stier bevæger sig ind i bebyggelsen, kan højere lysmaster anvendes i overgangen.

Man bør arbejde konsekvent med at vende lysretningen væk fra den vigtigste korridor fra Påskebjerget til mosen. I området omkring Påskebjerg bør der anvendes særlig belysning af hensyn til flagermusenes færden, for eksempel med rødt lys fremfor hvidt.

Beplantning

Beplantningsstrategien er en vigtig del af at understøtte biodiversiteten i området og skal danne grundlag for grønne korridorer på kryds og tværs af fælleden, hvor regnvandsbassinerne indtænkes med fokus på de forskelligartede biotoper, der opstår i de skiftende tørre, fugtige og våde zoner. For at understrege de lange kig og bevægelserne i terrænet, der er særligt vigtige for fælledens karakteristika, skal de åbne udtryk bevares med lav engbeplantning. Højere og tættere beplantning skal begrænses til mindre klynger og solitærplantninger. Nær Påskebjerget skal beplantningen holdes lav for at fremhæve den kontrastgivende bjergstruktur. Mod periferien kan plantes gradvist højere træer for at møde de store plantagestrukturer, der grænser op til Bjergby. På den måde kan de eksisterende skovbryn forbedres med gradvis overgang mellem tæt skov og lysåbne områder

Jordhåndteringsstrategi

VISIONEN

Visionen for området er at alt jord håndteres inden for bydelen. Altså en 0 jordbalance.

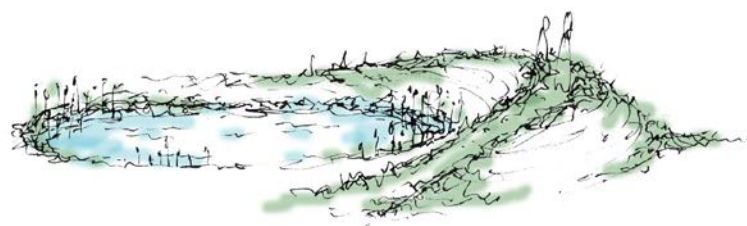
Dog er der stor usikkerhed i en jordberegning på dette stadie, da der er en afhængighed mellem behovet for at placere bebyggelsen så tæt på eksisterende terræn som muligt, og størrelsen på regnvandsbassinerne.

Strategien for bydelen er at bruge jord aktiv til at skabe attraktive udrum ved f.eks. at bruge jorden som støjvold mod banen, skabe mindre rumligheder i det store landskab, lave amfi til læring og leg. Dog skal alt terrænbearbejdning underordne sig Påskebjerget som skal forblive det markante højdepunkt i området. Evt. kan den gamle højderyg fra istiden understøttes i terrænbearbejdning og til at indbygge større mængder af jord.

Planen arbejder med håndtering af regnvand i terræn, det betyder større jordmængder der skal håndteres.

Den foreløbige beregning viser en overordnet balance mellem de enkelte områder (som Kommunen ejer) og forholdet mellem, hvornår de forskellige områder udvikles. Dvs. vi starter i det sydlige Bjerggårdskvarter og bevæger os mod nord. I Bjerggårdskvarteret vil der være et overskud af muld- og rådjord. Og derfor anbefales det at der byggemodnes på skovskvarteret eller at naturområdet nord for Skovkvarteret anlægges sammen med.

Der arbejdes videre med en strategi og plan for lokal jordhåndtering.

HØJDERYG/DIGE

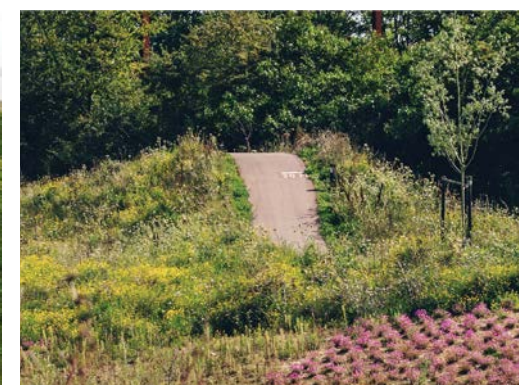
RUMSKABENDE
TERRÆNHÆVNINGER

STØJVOLD

SMÅ TOPPE

UDFORDRINGER

